

Nr 330.

Av herrar **Göransson** och **Mogård**, *angående dels anslag å tilläggsstat för budgetåret 1951/52 till Skyddsvärnet i Stockholm och Skyddsvärnet i Göteborg, dels ock anslag för budgetåret 1952/53 till Svenska skyddsförbundet.*

Svenska skyddsförbundet, som bildades år 1925, utgör ett centralorgan för det frivilliga skydds- och hjälparbetet bland villkorligt dömda och från fångvårdsanstalt frigivna och andra med dessa likställda personer. Till förbundet äro anslutna de sju skyddsvärnen, bland vilka Skyddsvärnet i Stockholm och Skyddsvärnet i Göteborg ha den mest omfattande verksamheten, samt de merendels länsvis bildade skyddsföreningarna. Till förbundet utgår statsbidrag, vilket från och med budgetåret 1937/38 belöper sig till 100 000 kronor per år, varav huvudparten efter Kungl. Maj:ts bestämmande fördelas på ovannämnda skyddsvärn och skyddsföreningar, framför allt såsom bidrag till deras organisationskostnader.

Skyddsförbundet har under många år arbetat under ekonomiskt mycket pressande förhållanden. Upprepade framställningar under förra hälften av 1940-talet om förhöjda statsanslag ansåg sig departementschefen icke kunna biträda, främst med hänsyn till att en ny organisation — skyddskonsulentorganisationen — inrättades vid samma tid; det förväntades att denna skulle avlasta åtskilligt arbete från det frivilliga skyddsarbetet.

Så blev nu inte förhållandet. En rad nya lagar — bland annat om villkorlig dom, villkorlig frigivning och verkställighet av frihetsstraff — ställde skydds- och hjälparbetet inför nya problem och starkt utvidgade arbetsuppgifter. År 1948 avlämnade fångvårdsstyrelsen betänkande angående det frivilliga hjälparbetets organisation. Däri förordades en betydande utvidgning av skyddskonsulentorganisationen, antalet konsulenter föreslogs ökat från 13 till 31 och antalet assistenter från 6 till 22. Utvidgningen beräknades medföra — fränsett vissa engångskostnader — en utgiftsökning av omkring 500 000 kronor per år.

I statsverkspropositionen till 1950 års riksdag betecknade departementschefen utbyggandet av konsulentorganisationen såsom den angelägnaste åtgärden för det kriminalpolitiska området, vilken borde komma till stånd snarast möjligt. Med hänsyn till det statsfinansiella läget kunde emellertid

en sådan utvidgning som den föreslagna icke genomföras, icke heller ett alternativt förslag till mindre utbyggnad, medförande en årlig merutgift av omkring 400 000 kronor. I stället förordades i propositionen ett mindre anslag — 80 000 kronor — att användas för mera tillfällig arbetshjälp i de hårdast belastade distrikten. Riksdagen biträdde förslaget.

Härmed hade åvägabragts viss lättnad i arbetsbördan för skyddskonsumlerna, men för skyddsvärnen och övriga hjälpföreningar innebar åtgärden icke någon som helst minskning av arbetsbördan. Med anledning härav hade fängvårdsstyrelsen hemställt om en höjning av anslaget till Svenska skyddsförbundet med 25 000 kronor ävensom om ett anslag å tilläggsstat för budgetåret 1950/51 av 37 000 kronor för att hjälpa skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg ur iråkade ekonomiska svårigheter. Under hänvisning till det rådande läget fann sig departementschefen icke kunna framlägga dessa förslag för riksdagen. Skyddsförbundets anslag blev även för budgetåret 1950/51 oförändrat 100 000 kronor. Hjälpn till skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg bragtes motionsvägen inför riksdagen, som anvisade 25 000 kronor för ändamålet.

På hösten 1950 gjorde Svenska skyddsförbundet en »enträgen hemställan» till fängvårdsstyrelsen om ökning av statsbidraget till 125 000 kronor; skrivelsen var åtföljd av en utförlig redogörelse för förbundets och skyddsföreningarnas nödläge. Fängvårdsstyrelsen förde dessa äskanden vidare i sina petitaframställningar; förslag om höjning förelades emellertid icke 1951 års riksdag.

I anslagsäskanden, avsedda för 1952 års riksdag, hemställde styrelsen om en höjning av anslaget till 150 000, varvid särskilt framhölls, att Skyddsvärnet i Göteborg räknade med ett underskott för år 1952 med 37 000 kronor. I årets statsverksproposition föreslås anslaget höjt med 25 000 kronor till 125 000 kronor under åberopande av bland annat situationen vid Skyddsvärnet i Göteborg.

Enär den nu i statsverkspropositionen föreslagna höjningen är otillräcklig redan för att möta de behov, som voro kända under hösten 1951, och då läget sedermera försämrats, såsom i det följande närmare skall utvecklas, synes det ofrånkomligt att snara åtgärder vidtagas för att via Skyddsförbundet ställa ökade medel till förfogande för skyddsverksamheten.

Anledningen till den prekära situationen är att söka bland annat i det förhållandet att kriminalvården i frihet fått en avsevärt större omfattning än tidigare, en följd av den nya lagstiftningen om villkorlig dom och villkorlig frigivning. Det må erinras om att antalet villkorligt dömda och villkorligt frigivna, som stå under övervakning resp. tillsyn, uppgår i hela landet till i runt tal 10 000, alltså mer än tre gånger så många som antalet å fängvårdsanstalt intagna. Särskilt i Stockholm och Göteborg är det en huvuduppgift för där befintliga skyddsvärn att vidtaga de i lag före-

skrivna åtgärderna: verkställande av förundersökningar, ombesörjande av övervakning av villkorligt dömda och tillsyn av villkorligt frigivna. Efter hand ha dessa skyddsvärn måst utöka sin personal både med socialt skolade krafter för det personliga arbetet bland skyddslingarna och med biträdespersonal för rutinmässigt expeditiönsarbete. Allt detta har försiggått under en tid, då statsanslaget till verksamheten bibehållits oförändrat vid de 100 000 kronor som bestämdes vid 1937 års riksdag.

Penningvärdeförsämringen har tvingat skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg in i allt osäkrare förhållanden. Man har nödgats intensifiera verksamheten bland enskilda bidragsgivare och vädja till kommunala myndigheter om bistånd, allt för att kunna fullgöra uppgifter som till sin huvudsakliga del äro att anse såsom åligganden, vilka det ankommer på staten att bestrida kostnaderna för. Den höjning av ersättning för övervakning och tillsyn som vidtogs vid 1950 års riksdag har givit vissa skyddsvärn och skyddsföreningar ökade inkomster men dessa förslå icke på långt när för att täcka den i långt hastigare takt pågående utgiftstegringen.

Personalkostnaderna äro som redan nämnts en dryg post på skyddsvärnens utgiftssida. Om det över huvud taget skall vara möjligt att skaffa kompetenta krafter för arbetet med förundersökning, övervakning och tillsyn är det nödvändigt att avlöningen utmätas något så när i överensstämmelse med vad som gäller för befattningshavare i motsvarande tjänsteställning hos stat och kommun. Bristen på medel har gjort att denna lönenivå ofta måste frångås, vilket haft till följd att tjänstemän hos skyddsvärn övergått till annan verksamhet.

Som redan anförts är det framför allt skyddsvärnen i Stockholm och Göteborg som ha att ta emot de svåraste törnarna. Ett stort antal straffade personer eller personer, för vilka livet uppställer särskilda problem, söka sig till de största städerna. Där få skyddsvärnen ställa till rätta för dem i de många brist- eller konfliktsituationer som uppstå. Det är självklart att, om det enskilda initiativet inte ekonomiskt orkar med åvilande uppgifter, staten tvingas att vidtaga andra åtgärder, som med nödvändighet bli ännu mera kostnadskrävande.

Utvecklingen under senare år kan föranleda reflexioner av speciell art. Lagen om villkorlig frigivning, i kraft 1945, föreskriver att varje fånge med en strafftid av sex månader eller däröver *skall* villkorligt frigivas när fem sjättedelar av strafftiden är till ända; tidigare avtjänade han i regel straffet ända till dess slut. Över 1 000 personer varje år frigives genom obligatorisk villkorlig frigivning. Om den återstående strafftiden beräknas till i genomsnitt 1½ månad, betyder detta, att kostnaden för 45 000 fängelse-dagar härigenom inbesparas. Sättes dagkostnaden i fångvårdsanstalt till 10 kronor, vilket är lågt, har staten från och med 1946 enbart i driftkostnader inbesparat omkring 450 000 kronor om året. Det ter sig under sådana förhållanden egendomligt att staten icke skall kunna med erfor-

derliga medel förse de organ, som omhänderha tillsynen över bland annat samma villkorligt frigivna, när det rör sig om förhållandevis små belopp; hittills har som nämnts äskats höjning med 25 000 kronor, senaste gången med 50 000 kronor per år.

Vad *Skyddsvärnet i Göteborg* beträffar har denna förening i olika skrivelser till Kungl. Maj:t — den 11 november 1950, 7 maj 1951 och 20 juni 1951 — hemställt om hjälp för att täcka beräknad brist. I skrivelsen 20 juni 1951 hemställde föreningen om ett anslag å 37 000 kronor för att täcka beräknat underskott för år 1952, alltså icke för budgetåret 1952/53. Det är bland annat denna framställning som föranlett att anslaget till Svenska skyddsförbundet i årets statsverksproposition föreslås höjt med 25 000 kronor.

Sedan föreningen avlät sin underdåniga skrivelse av den 20 juni 1951, har situationen blivit mera bekymmersam. Enligt senaste kalkyler räknar föreningen med ett underskott halvårsvis av 20 000 kronor.

I fråga om budgetåret 1952/53 har föreningen hemställt om medel endast för andra halvåret 1952 ($37\ 000 : 2 = 18\ 500$ kronor). Bidragsbehovet synes böra beräknas för *hela* budgetåret och till 40 000 kronor, i enlighet med den senaste kalkylen.

Med statsbidrag av denna storlek skulle föreningen kunna arbeta under sådana förhållanden att den nuvarande otryggheten, som menligt inverkar på de egentliga arbetsuppgifterna, i möjlig mån elimineras och att verksamheten kan fortsätta i oförändrad omfattning.

Mot slutet av år 1951 inträdde en stark försämring av ekonomin även hos *Skyddsvärnet i Stockholm*. Det preliminära bokslutet för år 1951 visar ett underskott av 28 000 kronor, till vars täckande föreningen saknar medel. För att minska sina utgifter har föreningen under år 1951 nödgats indraga en assistenttjänst och under januari månad 1952 ytterligare en. Någon förbättring av den ekonomiska ställningen är icke att motse, och nya inskränkningar i verksamheten kunna befaras. — Bristen för budgetåret 1952/53 kommer att uppgå till minst samma belopp, 28 000 kronor.

Om skyddsverksamheten skall kunna bedrivas i nuvarande omfattning måste detta nödläge avhjälpas. Detta synes lämpligen böra ske på två vägar.

Till täckande av redan uppkomna eller under första halvåret 1952 beräknade underskott — för *Skyddsvärnet i Göteborg* 20 000 kronor och för *Skyddsvärnet i Stockholm* 28 000 kronor — synes på tilläggsstat för 1951/52 böra anvisas ett belopp av 48 000 kronor.

Vad angår budgetåret 1952/53 är, efter vad som nu upplysts, den av fångvårdsstyrelsen föreslagna höjningen med 50 000 kronor icke tillräcklig. Så långt nu kan beräknas, erfordras för *Skyddsvärnet i Göteborg* 40 000 kronor och för *Skyddsvärnet i Stockholm* 28 000 kronor eller sammanlagt 68 000 kronor, allt utöver nu utgående statsbidrag.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställes,

dels att ett anslag av 48 000 kronor upptages å tilläggsstat för budgetåret 1951/52 att täcka brist hos Skyddsvärnet i Stockholm och Skyddsvärnet i Göteborg och *dels* att anslaget till Svenska skyddsförbundet för budgetåret 1952/53 höjes till 168 000 kronor.

Stockholm i januari 1952.

Hardy Göransson.

Bertil Mogård.

Nr 331.

Av herr **Ewerlöf m. fl.**, om höjning av vissa anslag för försvaret m. m.

(Lika lydande med motion i Andra kammaren, nr 442.)

Stockholm den 26 januari 1952.

K. G. Ewerlöf.

Gustaf Velandér.

Ebon Andersson.

Harald Nordenson.

Nils Herlitz.

Carl Eskilsson.
